■ روزنـامه فرهنگی، اجتمـاعی صبح ایـران ■ صاحب‌امتیاز: سازمان صداوسیمای جمهوری اسلامی‌ایران ■ نخستین موسسه فرهنگی مطبوعاتی کشور دارای گواهینامه بین‌المللی ISO9001:2008

جام جم

■ شاپا: ISSN۱۷۳۵-۳۶۳۷
■ پایگاه اطلاع‌رسانی: www.jamejamdaily.ir
■ پست الکترونیکی: info@jamejamdaily.ir

■ تهران، بلوار میرداماد، جنب مسجد الغدیر، شماره ۱۲۹
■ تلفن: ۲۳۰۰۴۰۰۰ - ۰۲۱ ■ دورنگار تحریریه: ۲۲۲۲۶۲۵۲
■ سازمان شهرستان‌ها: ۴۵۸۹۷ ■ کد پستی: ۱۹۱۱۶۱۸۴۱۳
■ امور مشترکین: ۴۴۲۰۲۹۳۰ ■ سازمان آگهی‌ها: ۴۹۱۰۵۰۰۰
■ پیامک: ۳۰۰۰۱۱۲۴۰ ■ روابط عمومی: ۲۲۲۶۲۱۴۲
■ چاپ: به‌صورت همزمان در تهران و شهرستان‌ها (چاپخانه‌های روزنامه جام جم)

شنبه ۱۹ مرداد ۱۳۹۸ | ۸ ذی‌الحجه ۱۴۴۰ | ۲۰ صفحه | سال بیستم - شماره ۵۴۵۳ | استان تهران و البرز ۲۰۰۰ تومان - دیگر استان‌ها ۱۰۰۰ تومان | Saturday - 2019 August 10

حدیث روز: تحف‌العقول

امام باقر(ع): با راست کرداری، خود را برای خدا بیارای.

پلک احساس: حافظ

دل به امید روی او همدم جان نمی‌شود
جان به هوای کوی او خدمت تن نمی‌کند

امروز در تاریخ:

- ورود نیروهای سازمان ملل به تهران و بغداد پس از قبول قطعنامه ۵۹۸ شورای امنیت (۱۳۶۷ش)
- روز تَرویه (در زمان حضرت ابراهیم در عرفات آب نبود و از مکه به عرفات آب می‌آوردند و به حاجیان می‌دادند و می‌پرسیدند: تَرویتم؟ به معنی این‌که سیراب شدید؟)
- حرکت امام حسین(ع) از مکه به سوی عراق(۶۰ق)
- افتتاح موزه بزرگ لوور در پاریس (۱۷۹۳م)

اوقات شرعی:

اذان ظهر: ۱۳/۱۰ — غروب آفتاب: ۲۰/۰۰
اذان مغرب: ۲۰/۱۹ — نیمه‌شب شرعی: ۰۰/۲۳
اذان صبح (فردا): ۴/۴۶ — طلوع خورشید (فردا): ۶/۲۰

پیش‌بینی آب و هوا یکشنبه

تهران	اهواز	بوشهر	بیرجند	زاهدان	زنجان	سنندج	گرگان
۳۸ / ۲۵	۴۷ / ۲۹	۳۹ / ۳۱	۳۷ / ۱۹	۳۷ / ۲۱	۲۵ / ۱۱	۳۸ / ۱۷	۲۹ / ۲۲

حکمت ۴۶: نهج‌البلاغه

گناهی که تو را پشیمان کند بهتر از کار نیکی است که تو را به خود پسندی وا دارد.

گفت‌وگو با محمدرضا رضائیان، تهیه‌کننده برنامه «کتاب باز»

چند ترفند برای عاشق کتاب شدن

کافه میرداماد

طاهره آشیانی
روزنامه‌نگار

سرانه مطالعه در کشور ما خیلی پایین‌تر از استاندارد جهانی است، مردم کتاب نمی‌خوانند، چرا کتاب نمی‌خوانیم؟ کتاب هدیه بدهید، کتاب هدیه بگیریم و... اینها برخی از جملاتی است که سال‌هاست زیاد شنیده می‌شود، در رسانه‌ها، از زبان اهالی فرهنگ و هنر و نویسنده‌ها و به اصطلاح کتاب‌بازها و جامعه‌شناسان و... به قولی حرف و حرف و حرف؛ حرف‌هایی که اگر نتیجه داشت تا حالا کم مطالعه کردن و کتاب نخواندن ایرانی‌ها از بحران حداقل تبدیل به دغدغه شده بود، اما بحران سرجایش است و کمبود و گرانی کاغذ و در نتیجه گرانی کتاب بحران را جدی‌تر و عمیق‌تر کرده است.

با این احوال دیروز، روز جهانی عاشقان کتاب بود. با این شعار که به کتابفروشی‌ها یا کتابخانه‌ها بروید و خود را در لابه‌لای کتاب‌ها گم کنید، به هم کتاب هدیه بدهید یا یک گوشه دنج انتخاب کنید و با کتاب خلوت کنید. دیروز در کشور ما جمعه و تعطیل بود و راستش را بخواهید کتابفروشی‌هایی که باز بودند، خلوت‌ترین نقطه دنیا در یک روز تعطیل بودند. بچه که بودیم یک شعر در کتاب فارسی دوره ابتدایی‌مان بود؛ تو یار مهربانی... این یار مهربان اما این روزها چندان حال خوبی ندارد. چه در نزدیک عید نوروز و کمپین عیدی کتاب بدهیم. چه هفته کتابخوانی و چه در روز جهانی عاشقان کتاب.

غذای روان اولویت نیست!

با محمدرضا رضائیان، تهیه‌کننده برنامه کتاب‌باز هم‌صحبت شدم تا او درباره چند و چون مطالعه و ماجرای تکراری بحران کتاب‌نخوانی برایمان بگوید. چند سالی است برای یار مهربان برنامه تولید می‌کند و حتما حال و روز کتاب و کتاب‌بازها و کتاب‌نخوان‌ها را بهتر می‌داند.

رضائیان درباره روزهایی مانند روز عاشقان کتاب، هفته کتاب و... می‌گوید: زخم کتاب نخواندن در کشور ما آن‌قدر عمیق است که درمانش به عزمی همگانی نیاز دارد. این روزها و نامگذاری‌شان یا کمپین‌های دعوت به مطالعه و هدیه دادن کتاب و عیدی دادن آن مثل مُسکن می‌مانند. برای دوره‌ای یا چند روزی زخم را بهتر می‌کنند اما چون درمان اصولی و بنیادی نیست، بیماری دوباره عود کرده و عوارض خود را نشان می‌دهد. تشویق مردم به مطالعه و تبدیل آن به سبک زندگی و عادت روزانه عزمی ملی می‌خواهد، از مهدهای کودک باید شروع شود و در دبستان‌ها و مقاطع بالاتر ادامه پیدا کند. با فرمایش هم نمی‌شود باید راهکارهای تشویقی پیدا و اجرایی کرد. باید این دغدغه از بچگی در آدم‌ها شکل بگیرد که من اگر کتاب نخوانم و معلوماتم را بالا نبرم دچار مشکل جدی می‌شوم. روانم و به مرور جسمم مشکل پیدا می‌کند. چطور مردم اگر بدانند مثلا فلان ویتامین بدن‌شان کم است و اگر جبران نکنند دچار بیماری شده و توان زیستن نخواهند داشت به همین دلیل شروع به خوردن آن ویتامین می‌کنند تا دچار عوارض جسمی نشوند. درباره کتاب و مطالعه هم باید به این نقطه برسیم که مردم متوجه نیازهای روح و روان‌شان باشند و متوجه شوند اگر مطالعه نکنند، روحشان و انرژی حیات‌شان تخلیه خواهد شد و وقتی مغز خالی از اطلاعات مفید باشد، نمی‌تواند زندگی درستی را برای آدمیزاد رقم بزند، اما واقعیت این است که مردم ما زیاد به فکر تغذیه درست روح و روان‌شان نیستند و تقویت و درمان آن برایشان اولویت ندارد.

چه بخوانیم، چه نخوانیم

از رضائیان درباره آنهایی که اهل کتاب و مطالعه هستند، می‌پرسم و این که آیا باید هر کتابی را خواند؟ مثلا کتابی که نویسنده‌اش خودکشی کرده، می‌تواند ما را به سمت زندگی خوب و مفید راهنمایی کند؟ اگر آن آدم خودش راه زندگی را بلد بود که ته‌اش خودش را نمی‌کشت؟

تهیه‌کننده کتاب باز می‌گوید: در همه جای دنیا و در همه ادیان به خصوص در اسلام از کتاب‌هایی به نام ضاله نام برده شده، کتاب‌هایی که خواندن آنها نه تنها حال ما را خوب نمی‌کند که شاید به بیراهه هم ما را ببرد، اما درباره آثار نویسنده‌هایی که مثلا خودکشی کرده‌اند یا در مقاطعی زندگی خوبی نداشته‌اند، باید این نکته را یادآوری کنم که هر آدمی در مسیر زندگیش فراز و فرودهایی دارد. بعضی اوقات در اوج است و برخی اوقات بنا به شرایط زیستی یا سرخوردگی‌های فردی و اجتماعی، فرودهایی را هم تجربه می‌کند. نویسنده که دست به قلم است همه این تجربیات را می‌نویسد و ما می‌توانیم با خواندن این تجربیات انتخاب‌های بهتری داشته باشیم، چون نویسنده یک بار آنها را زیسته و حالا ما که به قلم و سبک نگارش او علاقه‌مند هستیم می‌توانیم از این تجربیات استفاده کرده و مسیر بهتری را طی کنیم. خواندن کتاب‌های یک نویسنده و مشترک شدن در تجربیات او باور اعتقادات و نوع زندگی او نیست. در یک جامعه که مردمش اهل مطالعه هستند و کتاب مانند آب برای آنها حیاتی است، شاید مردمش آنقدر کنجکاو باشند که قبل خواندن آثار یک نویسنده، اول درباره زندگی او تحقیق کرده و مسیر زیستنش را زیر ذره‌بین بگذارند اما واقعیت این است که در جامعه ما همین که مردم کتاب بخوانند با این آگاهی که در تجربه‌های یک نویسنده شریک شوند، خودش یک امتیاز است. هر چند آدم‌ها اگر کتاب بخوانند به مرور دستشان می‌آید که چه نوشته‌هایی را بیشتر دوست دارند و با آنها همراه می‌شوند و به‌تدریج افراد کتابخوان مشتری یک سری از نویسنده‌ها و مترجم‌ها می‌شوند.

اوضاع خوب کتاب کودک

از رضائیان درباره کتاب‌های مخصوص کودکان و نوجوانان و این که پدر و مادرها چقدر دستشان برای انتخاب کتاب برای فرزندانشان باز است هم می‌پرسم، این تهیه‌کننده می‌گوید: اوضاع نشر کودکان خیلی خوب است و اصلا قابل مقایسه با زمانی که ما بچه بودیم، نیست. تنوع کتاب‌ها و حتی طراحی و تصویرسازی و رنگ‌آمیزی آنها فوق‌العاده است. والدین هم دستشان کاملا در انتخاب کتاب برای بچه‌ها باز است. با هر تفکری و هر سبک زندگی که داشته باشند، می‌توانند برای فرزندان خود کتاب انتخاب کنند. یکی، دو دهه قبل کتاب کودکان محدود بود و بچه‌ها به کتاب‌های محدودی دسترسی داشتند برای همین شاید نوع سلیقه یا حتی فکرشان شبیه هم می‌شد اما الان شرایط کاملا فرق کرده است. رضائیان درباره کتاب‌های صوتی و تاثیر آنها در میزان مطالعه و علاقه‌مند کردن آدم‌ها به کتابخوانی می‌گوید: حتما کتاب‌های صوتی تاثیر زیادی خواهد داشت. بهترین وقتی که می‌توان از کتاب‌های صوتی استفاده کرد، زمانی است که در حال رانندگی و ماندن در ترافیک هستیم. در این شرایط به جای سرگرم شدن با شبکه‌های اجتماعی یا کلافگی می‌توان به کتاب‌های صوتی گوش داد. هر چند این کتاب‌ها اصلا جای کتاب کاغذی و چاپی را نمی‌گیرد، اما می‌تواند مشوق خوبی برای مطالعه کتاب‌های چاپی باشد. این کتاب‌ها برای زنان خانه‌دار که در طول روز در خانه مشغول کارند هم مفید است، آنها می‌توانند همزمان با انجام کارها به این کتاب‌ها هم گوش کنند و به مرور حتما به مطالعه هم علاقه‌مند خواهند شد.

سعی صفا

۱۶

سفرنامه حج

شهرِ کوه‌های غمگین

حامد عسکری
شاعر و نویسنده

گرمی هوا این چند روزه بیشتر شده، خیلی گرم، از آن گرم‌ها که انگار دکمه قرمز سشوار را گذاشته باشی روی درجه آخرش، نایژک‌های ریه را برشته می‌کند و مثل بوته خاری کز می‌خورد و تمام. خدای بزرگ یک قدرت و توانی بدهد به حاجیان کهنسال و موی سپید که بتوانند از پس این تکلیف عظیم و سنگین و البته سخت برآیند.

گرمای هوا حاجیان را خزانده به آغوش خنک کولرگازی‌ها در هتل... روزها رفت و آمد آنچنانی نمی‌بینی، حاجی‌ها تقریبا دورهایشان را زده‌اند در مدینه و جاهای مذهبی دیگر و تقریبا همه جمع شده‌اند، سامانه اتوبوس‌های رایگان را هم شهرداری مکه جمع کرده و هر حاجی هر کجای شهر که باشد یا باید با قیمتی گزاف و جگرآور تاکسی بگیرد یا باید آسفالت‌های خمیر شده از گرما را بغل کند و الهی به امید تو برود تا مسجدالحرام...

از هتل ما که در محله عزیزیه است تا حرم حدود ۴۰ دقیقه پیاده‌روی است، ۴۰ دقیقه رفت ۴۰ دقیقه برگشت.

خیلی‌ها هستند از همین هتل ما که هر سه وعده نمازشان را در مسجد الحرام می‌خوانند و فلذا خوشا بر احوالشان. بعد از صبحانه که نیمرو بود و عجب نیمرویی بود، قرار شد برویم و دو سه جا را ببینیم.

تاکسی‌ها خدا انصافشان بدهد، اتوبوس‌ها که از سرویس خارج شده‌اند، یاد گرفته‌اند بازار تیزی می‌کنند، یک مسیر شش هفت کیلومتری را که تا همین پریروز ده ریال یعنی حدود ۳۵ هزارتومان می‌گرفتند، کرده‌اند ۴۰ ریال، حدود ۱۲۰ هزار تومان و البته خب پول ما هم... ولش کن... حرف خودمان را بزنیم.

می‌نشینیم در تاکسی.

مکه شهر کوه‌هاست، یک کوه‌های خاص؛ رنگ و جنس و شمایل خاص دارد که بیا و تماشا کن. در مکه همه چیز یوغور و درشت است؛ خودروها، هتل‌ها، مبل‌ها، همه چیز چند ایکس لارج است.

همه چیز مکه به کوه‌هایش رفته یوغور و درشت. هتل‌هایی که آسمان آبی مکه را هاشور زده‌اند و شب‌های نئونی‌اش بی‌شباهت به شب‌های بلاد فرنگ نیست. دلارهای نفتی کار خودشان را کرده‌اند. برج است که از سر و کول شهر بالا می‌رود.

کوه، کوه بکر منظورم است به خودی خود هیچ نظم و نسق خاصی ندارد، هیچ قرینه و تقارن و قوس منظم و قاعده‌مندی ندارد، هرجا دلش خواسته ورم کرده و هرجا عشقش کشیده لم داده.

نظم زیبایی است و البته که کوه نظم پریشانی دارد و اتفاقا همین بی‌نظمی، ریختی جذاب و شکیل و دلبر به آن داده. مکه یک اصالت مطلق است زیر نیش زهرآلود جرثقیل‌ها در فرهنگ لغت‌ها مقابل کلمه کوه‌خواری یک کلمه باید بنویسند، مکه! هر گوشه شهر یک کوه زخمی می‌بینی!

هر کوه یک گاو بزرگ و باشکوه است در میدانی که از بینی‌اش نای خرناسه بیرون دمیدن ندارد و با چند ده نیزه کوتاه و بلند تو بخوان همان جرثقیل‌ها، ایستاده به اصالت و تاریخ و خاطره...

من خیلی سواد زمین‌شناسی ندارم، ولی قطعا لقمه‌لقمه کندن و کشتن این کوه‌ها در آینده این شهر بی‌تاثیر نخواهد بود، هر کوه آبستن چند هتل است و البته هر هتل جذاب و درآمدزا و کارآفرین و خب البته زیر پوست شهر انگار خبرهای دیگری است، ولش کن حرف خودمان را بزنیم....

مقطع حساس کنونی

حکایت پندآموز پند حکیم در محل کار

امید مهدی‌نژاد
طنزنویس

در روزگار شروانشاهیان، شخصی که از شدت سختی‌ها و مشکلات زندگی و افزایش قیمت‌ها و نزدیک شدن سبد معیشت خانوار به مرز ۷/۵ میلیون تومان و محقق نشدن آنچنان رونق اقتصادی به تنگ آمده بود و بر اثر نوسانات اقتصادی توانایی حل مشکلات معیشتی خود و خانواده‌اش را نداشت به محل کار حکیمی رفت تا از او اقلا رهنمودی، پندی، اندرزی، نصیحتی، چیزی بگیرد. حکیم پس از آن‌که با صبوری و حکمت زایدالوصف خود صحبت‌های شخص را شنید، به آبدارخانه رفت و یک مشت نمک در داخل یک لیوان آب حل کرد و لیوان آب شور را نزد شخص آورد و گفت: بفرما بخور. شخص آب را خورد و از آنجا که خیلی شور بود به آبدارخانه رفت و آبی را که خورده بود تف کرد به نزد حکیم بازگشت. حکیم گفت: چطور بود؟ شخص گفت: این چه بود؟ خیلی شور و بدمزه و بیخود بود. حکیم گفت: با من بیا. سپس حکیم و شخص بر مرکب نشستند و به دریاچه ارومیه رفتند. وقتی به کنار دریاچه رسیدند، حکیم گفت: حال قدری از آب این دریاچه بخور. شخص گفت: دریاچه که آب ندارد. حکیم گفت: وا. مسؤولان گفته بودند دریاچه احیا شده است. شخص گفت: اگر نیک بنگریم، نشده است. حکیم گفت: ای بابا. تو باید از این آب می‌خوردی و آن‌وقت احساس می‌کردی آن قدرها هم شور نیست و من به تو می‌گفتم میزان نمکی که در آب آن لیوان بود با میزان نمک آب دریاچه برابر است و این نشان می‌دهد مشکلات همواره وجود دارد و تنها باید دید در چه ظرف و مقیاسی به آنها نظر می‌کنیم و در چه حالتی با آنها مواجه می‌شویم. شخص گفت: با این توضیحات من حکمت نهفته در کلام شما را دریافتم. حالا چه باید بکنم؟ حکیم گفت: به مشکلات در ظرف و مقیاس خاصی نظر کن. شخص گفت: چشم. و رفت تا به مشکلات در مقیاس خاصی نگاه کند. حکیم نیز به محل کار خود بازگشت و آنجا خاموش شد.

مادری که از مجلس اخراج شد

پارلمان کنیا از یکی از نمایندگان زنی که به همراه فرزند پنج ماهه‌اش به پارلمان آمده بود، درخواست کرد که ساختمان پارلمان را ترک کند. در پی این اقدام، سایر نمایندگان زن به نشانه همبستگی با این همکار خود، پارلمان را ترک کردند. به گزارش فرارو، زلیخا حسن که فرزند پنج ماهه‌اش را با خود به پارلمان آورده بود، گفته که به دلیل وضعیت اضطراری که در خانه برایش پیش آمده و با توجه به این که پارلمان، محلی برای نگهداری کودکان ندارد، مجبور شده با فرزندش به سر کار بیاید. بنا به قوانین پارلمان کنیا، غریبه‌ها از جمله کودکان اجازه حضور در پارلمان را ندارند.

عکس: مهر

دختری از عشایر چهارمحال و بختیاری ساکن روستای موگویی

آویزان شدن مار پیتون از سقف خانه

خانه یک زوج استرالیایی در مجاورت دشت و جنگل است و چند روز قبل، وقتی دو کودک خانواده در حال مسواک زدن در سرویس بهداشتی بودند، متوجه شدند یک مار پیتون بزرگ از سقف آویزان شده است. این دو کودک به سرعت از سرویس بهداشتی فرار کردند و با یک متخصص مارگیر تماس گرفتند. به گزارش انتخاب، به گفته این مارگیر، حضور مارها در استرالیا بسیار رایج است و بسیاری از خانه‌ها در سقف‌های خود مار دارند. با این حال، او می‌گوید که مارها معمولا پایین نمی‌آیند، چراکه در سقف خانه‌های قدیمی زندگی راحتی دارند. او درخصوص این مار گفت، گاهی پیتون‌ها برای لذت بردن از گرمای لامپ‌ها روی سقف ظاهر می‌شوند.

کشف قدیمی‌ترین جنگل دنیا

دانشمندان کهن‌ترین جنگل فسیلی آسیا را در چین کشف کرده‌اند. این جنگل بین ۳۹۵ تا ۴۱۹ میلیون سال قبل وجود داشته است. به گزارش مهر، این جنگل به عصر دونین که یکی از دوران‌های زمین شناختی است و به عصر ماهی‌ها نیز مشهور است، تعلق دارد. دانشمندان این جنگل را در نزدیکی شهر شینهانگ در ایالت آنهویی کشف کرده‌اند. کشف دانشمندان مساحتی معادل ۲۵۰ هزار مترمربع از درختان لیکوپسید فسیل شده است. به گفته آنها این قدیمی‌ترین نمونه از جنگل در آسیاست. درختان این جنگل بدون شاخه و تاج برگ دار هستند. مولفان این پژوهش معتقدند درختان مذکور در محیط‌های ساحلی و درمعرض سیلاب‌ها روییده بوده‌اند. به گفته محققان، این بزرگ‌ترین نمونه جنگل «دونین» است. تاکنون دو جنگل دونین دیگر در آمریکا و نروژ نیز کشف شده است.